

بررسی و تحلیل نقش خانواده در کاهش یا افزایش انحرافات و جرائم مدیران (مورد مطالعه: یکی از مراکز وابسته به نیروهای مسلح)

محمد رضا سلطانی^۱

مجید اورعی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۲/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۴/۱۵

چکیده

خانواده به‌عنوان یکی از بنیادی‌ترین نهادهای اجتماعی، در تمامی عرصه‌های زندگی بشر است که می‌تواند نقش عمده‌ای در کاهش و افزایش انحرافات و جرائم مدیران و کارکنان سازمان‌ها، داشته باشد. این تحقیق با هدف بررسی نقش خانواده در کاهش و یا افزایش جرائم و تخلفات در یکی از سازمان‌های نیروهای مسلح تدوین شده است. در این تحقیق نقش خانواده در دو بعد ایجابی و سلبی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در بعد ایجابی مؤلفه‌هایی همچون: ترویج ازدواج‌های آسان و پایدار، حاکمیت روابط عاطفی و عاشقانه، آموزش‌های تربیتی و در بعد سلبی مؤلفه‌های فقر و تنگدستی، ابهام و اختلاط نقش‌ها و طلاق و جدایی، که موجب فرار از خدمت، جاسوسی و افشای اطلاعات و اختلاس می‌شود، قرار دارند. این تحقیق از حیث هدف کاربردی و از منظر ماهیت در حوزه تحقیقات پیمایشی قلمداد می‌گردد. جامعه آماری تحقیق، تعداد ۱۰۴ نفر از مدیران شاغل در سازمان مورد مطالعه بوده که از طریق تمام شماری، مورد پیمایش و سنجش قرار گرفته‌اند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که متغیرهای طلاق و جدایی، فقر و تنگدستی، ابهام و اختلاط نقش‌ها، بر وجود انحرافات و متغیرهای حاکمیت روابط عاطفی، ترویج ازدواج آسان و آموزش‌های تربیتی به ترتیب، بر کاهش انحرافات مدیران سازمان متبوع، مؤثر بوده‌اند.

کلید واژه‌ها: خانواده، انحراف، تخلف، جرم، عوامل ایجابی، عوامل سلبی

۱- استادیار دانشگاه جامع امام حسین (ع) mrs_soltan@yahoo.com

۲- دانش‌آموخته مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه جامع امام حسین (ع)

۱ - مقدمه

با خلقت آدم و حضور او در کره خاکی، کانونی به نام خانواده، شکل گرفته است و این روند در طول تاریخ به اشکال مختلف دنبال شده است. تلاش مصلحان همواره بر این اصل استوار بوده که نظام خانواده، یک نظام مستحکم و پایداری باشد و هیچ عاملی نتواند این کانون سعادت را متلاشی گرداند و چنین خانواده‌ای است که در آن انسان‌هایی متعهد، متخصص و دلسوز جامعه و نظام را به وجود می‌آورد نه انسان‌هایی مجرم، متخلف و منحرف.

امروزه که بشر علی‌رغم پیشرفت‌های حیرت‌انگیز علم و صنعت، با دنیایی مضطرب و پریشان مواجه است، در موضوع خانواده با مشکلات و مسائل جدی روبه‌رو است. برای این‌که بتوانیم مشکلات زندگی خانوادگی را از جامعه خود ریشه‌کن کنیم و گامی در راه تداوم بخشیدن به کوشش مصلحان و رهبران اجتماعی برداریم، ابتدا باید بدانیم که خانواده چیست و این واحد کوچک چه نقشی در سلامت جوامع و سازمان‌ها می‌تواند ایفا کند.

خانواده نهاد مقدس اجتماعی و دینی است که بسیاری از نیازهای فردی و روان‌شناختی انسان در آن تأمین می‌گردد و زمینه‌ساز رشد و تکامل فردی و دست‌یابی اعضای آن به دوستی و محبت است. نظام خانواده، نظام ارزشمند و محبوبی است که در اسلام هیچ بنایی محبوب‌تر از او پایه‌ریزی نشده است. پیامبر اسلام می‌فرماید: «ما بنی فی الاسلام بناء أحبّ الی الله تعالی و اعزّ من التزوید»، در اسلام هیچ نهادی محبوب‌تر و عزیزتر از تشکیل خانواده در نزد خداوند بنا نشده است و نیز فرموده است: «ما استفاد امرؤ مسلم فائده بعد الاسلام أفضل من زوجة مسلمة، تسره اذا نظر الیهما، وتطیعه اذا أمرها وت حفظه اذا غاب عنها فی نفسها و ماله» (نجفی، ۱۳۷۰). هیچ فایده‌ای بعد از نعمت اسلام برتر و مفیدتر از این برای مرد مسلمان نیست که او همسری داشته باشد که هر وقت به او نگاه کند مسرور و شاداب گردد و هنگامی که به او دستور بدهد اطاعت نماید، و هر وقتی که از نزدش برود حافظ جان خود و مال همسرش باشد. در این حدیث شریف زن شایسته و وارسته بالاترین ارزش و نعمت بعد از اسلام، برای مرد شمرده شده است.

خانواده به‌عنوان یکی از بنیادی‌ترین نهادهای اجتماعی، در تمامی عرصه‌های زندگی بشر است که می‌تواند نقش عمده‌ای در کاهش یا افزایش جرائم و انحرافات داشته باشد. در رابطه با نقش خانواده‌ها در این حوزه و هم کارکردهایی که یک خانواده آرمانی و اسلامی برای رفع مسائل و مشکلات دارد، نامشخص است و نیز راه‌کارهای کاهش جرم، آسیب‌شناسی خانواده و نواحی آسیب‌دیدگی کارکنان به‌صورت یک تحقیق مدون در سازمان مورد مطالعه، دنبال نشده است؛ بدین منظور تحقیق حاضر جهت شناسایی عوامل

تأثیرگذار بر افزایش و کاهش جرائم و انحرافات اداری ناشی از نقش خانواده‌ها انجام گرفته و امید است که با انجام این تحقیق و راه‌حلی‌هایی که در بهبود اوضاع خانواده و کارکنان ارائه می‌شود، بتوان بسیاری از خلأهای موجود در این حوزه را بهبود بخشید و در راستای کاهش جرائم و انحرافات از طریق نقش خانواده کارکنان اقدام نمود. وجود جرائم، تخلفات و انحرافات در بین کارکنان موجب می‌شود که بخشی از وقت سازمان و فرماندهان، صرف آن گردیده و به هنگام بحران تمرکز قوا و تلاش اصلی، از آنان سلب گردد (معراجی، ۱۳۷۹:....).

بدیهی است موضوع وجود انحراف فکری، فرهنگی، اجتماعی چه در سطح فرد، گروه، سازمان یا جامعه، منجر به بروز رفتار نا به هنجار، که به‌طور مستمر هنجارها و ارزش‌های اخلاقی، فرهنگی و اجتماعی را نقض می‌کند می‌تواند در شرایط حاد آن به‌عنوان یک مسئله امنیتی تلقی گردد. از سوی دیگر فقدان امنیت اخلاقی و اجتماعی نیز به ارتکاب تخلفات، جرائم و انحرافات دامن می‌زند و سازمان‌ها و جوامع را دچار عدم تعادل و بحران می‌نماید، به‌طوری‌که منجر به نارضایتی عمومی در جامعه می‌شود. با این‌رو، جرائم و انحرافات، به‌عنوان تهدید، آسیب‌پذیری و یا هر دو تلقی می‌گردد، اما آنچه مسلم است انحرافات اجتماعی، به‌عنوان سلب‌کننده امنیت اخلاقی و اجتماعی و کاهش‌دهنده اقتدار معنوی محسوب می‌گردد. بر این اساس، در صورت عدم تدبیر، تلاش فوری، همه‌جانبه و هوشمندانه برای حل مسائل پیش‌آمده ناشی از وجود انحرافات، سازمان و یا جامعه با یک بحران مواجه خواهد شد.

بنابراین سؤال اصلی تحقیق این است که: خانواده‌ها، چه نقشی در کاهش یا افزایش تخلفات، جرائم و انحرافات کارکنان دارند؟ و هدف اصلی تحقیق عبارت است از: بررسی نقش خانواده در کاهش یا افزایش جرائم و انحرافات مدیران یکی از سازمان‌های وابسته به نیروهای مسلح می‌باشد.

۲- مفهوم شناسی تحقیق:

خانواده: «خانواده گروهی از افراد است که از طریق خون، ازدواج یا فرزندخواندگی به هم پیوند

خورده‌اند و کارکرد اجتماعی اصلی آن‌ها تولیدمثل است.» (ساروخانی، ۱۳۷۰: ۱۳۵).

انحراف: «در لغت به معنای عملی است که به دور از هنجارها می‌باشد، انحراف اجتماعی از جمله

مسائلی است که در حوزه آسیب‌شناسی اجتماعی بدان پرداخته می‌شود.» (ومیر، ۲۰۰۵: ۴۱۸).

جرم: جرم یک عمل عمدی و ارادی علیه قانون است که غیر قابل حمایت و بخشودن بوده و مجرم باید به‌وسیله دولت دستگیر و مجازات شود (ستوده، ۱۳۸۴: ۳۵).

تخلف: تخلف، هرگونه اقدام عمدی یا غیرعمدی است که برخلاف ضوابط و مقررات توسط عوامل انسانی وابسته به اداره یا سازمانی صورت گیرد (ماده ۱۱۰ آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران).

پیشینه تحقیق:

در رابطه با نقش خانواده در کاهش و یا افزایش انحرافات، انحرافات و جرائم کارکنان در سازمان‌ها، پژوهش‌های پراکنده از زاویه دیدهای مختلف انجام شده است؛ اما به دلیل پراکندگی آن‌ها به تحقیقاتی اشاره می‌گردد که در قالب پایان‌نامه و بررسی‌های ستادی در سازمان مورد مطالعه انجام شده است. با توجه به تحقیقات صورت گرفته جای این تحقیق که به بررسی نقش خانواده در کاهش یا افزایش تخلفات، انحرافات و جرائم کارکنان در سازمان می‌پردازد، خالی است.

جدول ۱- نمونه پایان‌نامه‌ها و پروژه‌های ارائه‌شده در دانشگاه جامع امام حسین (ع)

ردیف	موضوع تحقیق	پایان‌نامه	پروژه	محققین	سال تحقیق	پلاک (آدرس)
۱	بررسی افزایش ترمرد و تخلف در نیروهای مسلح	**		حمیدرضا هاشمی، ناصر اخزایی، محسن شفیعی	-	۴۶
۲	بررسی زمینه‌های وقوع جرائم اخلاقی	**		ابوالقاسم معراجی	۱۳۷۹	۱۲۵
۳	بررسی عوامل مؤثر بر ارتکاب انحرافات بسیج اصفهان	**		احمد پدران	-	۹۹۳
۴	جرم جاسوسی	**		حمید اسکندر	۱۳۷۴-۵	۶۵۱
۵	بررسی علل ارتکاب جرم سرقت در نیروهای مسلح	**		معاونت قضایی و حقوقی	۱۳۷۸	۵۹
۶	بررسی عوامل مؤثر بر جرم سهل‌انگاری منجر به ایراد خسارت	**		معاونت قضایی و حقوقی	-	۶۰

ردیف	موضوع تحقیق	پایان نامه	پروژه	محققین	سال تحقیق	پلاک (آدرس)
۷	بررسی علل ارتکاب جرم اخاذی نیروهای مسلح و ارائه راهکارهای اجرایی جهت پیش‌گیری از وقوع آن		**	معاونت قضایی و حقوقی	۱۳۸۰	۶۳
۸	بررسی علل و انگیزه‌های جرم ترک پست در نیروهای مسلح		**	معاونت قضایی و حقوقی	-	۶۵
۹	بررسی علل ارتکاب جرم لغو دستور در نیروهای مسلح		**	معاونت قضایی و حقوقی	-	۶۷
۱۰	بررسی علل جرم اهانت در نیروهای مسلح		**	معاونت قضایی و حقوقی	۱۳۸۱	۷۷

مبانی نظری تحقیق

خانواده: خانواده بنیادی‌ترین نهاد اجتماعی است که برای رفع نیازمندی‌های حیاتی و عاطفی انسانی و بقای جامعه نقش بسیار مهمی دارد. در فرهنگ الهی، خانواده به‌مثابه دژ استوار و نهاد مقدس، بیشترین مسئولیت را در رشد و تحول، تربیت و تعالی و سعادت وجود انسانی بر عهده دارد. خانواده کانونی است که در آن ارزش‌های اخلاق، باورهای دینی و معیارهای اجتماعی از نسلی به نسل دیگر انتقال می‌یابد. خانواده اولین و مهم‌ترین و کوچک‌ترین نهاد یک اجتماع است که می‌تواند در سعادت و شقاوت افراد نقش اساسی داشته باشد. کوشش مصلحان جامعه - مخصوصاً پیامبران خدا - این بوده است که نظام خانواده، یک نظام مستحکم و پایداری باشد و هیچ عاملی نتواند این کانون سعادت را متلاشی گرداند و چنین خانواده‌ای است که در آن انسان‌هایی متعهد، متخصص و دلسوز جامعه و نظام را به وجود می‌آورد نه انسان‌هایی مجرم و متخلف. در نگاه به خانواده عموماً بر دو نکته اساسی تأکید می‌شود: یکی ساختارهای موجود خانواده که تاریخ از آن یاد کرده است و دیگری انتظاراتی که از کارکرد خانواده بوده و هست. «خانواده همچون گروهی از افراد است که روابط آنان با یکدیگر بر اساس هم‌خونی شکل می‌گیرد و نسبت به یکدیگر خویشاوند محسوب می‌شوند» (قنادان، ۱۳۷۵: ۱۴۸). «خانواده گروهی از افراد است که از طریق خون، ازدواج یا فرزندخواندگی به هم پیوند خورده‌اند و کارکرد اجتماعی اصلی آن‌ها تولیدمثل است» (ساروخانی، ۱۳۷۰: ۱۳۵). جامعه‌شناسان با توجه به نگاه تاریخی به خانواده و تحولات معاصر آن در جوامع خویش، نقش‌ها و کارکردهایی را به شرح ذیل ذکر کرده‌اند:

۱- تنظیم رفتار جنسی و تولیدمثل.

۲- جامعه‌پذیری کودکان.

۳- مراقبت از کودکان، معلولان و سالمندان.

۴- تأمین امنیت اقتصادی (کوئن، ۱۳۷۲: ۱۸۱-۱۷۹).

علی‌رغم تغییر و تحولاتی که در روابط انسانی و نهادهای اجتماعی ایجاد شده است، ضرورت کارکردی نهاد خانواده همچنان خانواده هسته‌ای را حفظ کرده است و به تعبیر برخی از جامعه‌شناسان عمومیت خانواده هسته‌ای را می‌توان با توجه به کارکردهای اجتناب‌ناپذیرشان توجیه کرد. برخی از نقش‌ها مظهر اقتدار و تدبیر امور در خانواده است و برخی دیگر مظهر عذوبت و رحمت و ارضاء نیازهای عاطفی و جنسی است و برخی از نقش‌ها عهده‌دار جنبه‌های پرورشی، تربیتی و معرفتی خانواده است. در فرهنگ اسلامی، خانواده با پیمان مقدّس ازدواج و پیوند همسری میان زن و مرد هوشمند، آگاه و برخوردار از بلوغ فکری و قابلیت‌های اجتماعی پایه‌گذاری می‌شود و این زوج ستون اصلی نهاد خانواده را که مسئولیت خطیر تربیت و جامعه‌پذیری افراد جامعه را بر عهده دارد، تشکیل می‌دهند. بنابراین، سلامت و سعادت جامعه به سلامت و پویایی نظام خانواده وابسته است و سلامت و تعادل خانواده نیز به کیفیت روابط همسران با یکدیگر از یک سو و والدین و فرزندان از سوی دیگر بستگی دارد، بدون تردید خانواده‌های سالم، جامعه سالم و متعادل را به وجود می‌آورند همان‌گونه که خانواده‌های لجام‌گسیخته و نامتعادل، جامعه متزلزل را پدید خواهند آورد. از منظر اسلام خانواده محل سکونت، امنیت، آرامش، محبت و مودّت است. خانواده اولین و مهم‌ترین کانونی است که در ساخت شخصیت و شکل‌دهی به رفتار فرد نقش اساسی و بی‌بدیلی را به عهده دارد. بنابراین اگر اعضای خانواده به‌طور اعم و والدین به‌طور اخص درست تربیت نیافته باشند، ممکن است موجبات انحراف و گرایش فرد به کج‌روی را فراهم کنند. خانواده به‌عنوان یک عامل مداخله‌گر و کنترلی، باید جدی گرفته شود؛ چرا که علت بسیاری از آسیب‌های فردی و اجتماعی و وقوع جرم و جنایت در شهرهای بزرگ، ناشی از هم‌پاشیدگی کانون خانواده و یا عدم تربیت صحیح خانوادگی است. بنابراین اگر بر خانواده برنامه‌ریزی صحیحی حاکم نباشد و افراد بی‌حد و مرز به خود واگذاشته شوند، این وضعیت حاکم بر خانواده‌ها می‌تواند جامعه را به انحراف کشانده و باعث فساد و تباهی شود.

نگاه قرآن به خانواده، نگاه به چند نفر که قصد هم‌زیستی زیر یک سقف را دارند، نیست. قرآن، خانواده را نظامی جامع و در مسیر کمال می‌بیند و بالقوه آن را یک مجموعه متعالی برای تأمین اهدافی مقدس می‌انگارد که برای به فضیلت رساندن آن برنامه‌ریزی می‌کند و جایگاه حقوقی و وظایف افراد را با این

ویژگی تعیین می‌نماید. آیات ذیل به این ویژگی خانواده مؤمن اشاره دارد: «وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا» (سوره فرقان آیه ۷۴) «و کسانی اند که می‌گویند، پروردگارا، به ما از همسران و فرزندانمان آن ده که مایه روشنی چشمان (ما) باشد و ما را پیشوای پرهیزکاران گردان». خداوند در سوره فرقان، دوازده ویژگی برای عبادالرحمن نام می‌برد. در یازدهمین ویژگی، به توجه خاص مؤمنان به خانواده و فرزندان اشاره می‌نماید. بر طبق آیه مبارکه، آن‌ها تنها به ابراز احساسات اکتفا نمی‌کنند، بلکه برای خانواده خویش دعا می‌کنند. «بدیهی است که منظور این نیست که تنها در گوشه‌ای بنشینند و دعا کنند؛ بلکه دعا دلیل شوق و عشق درونیشان به این امر است و رمز تلاش و کوشش. مسلماً چنین افرادی آنچه در توان دارند، در تربیت فرزندان و همسران و آشنایی آن‌ها به اصول و فروع اسلام و راه‌های حق و عدالت، فروگذار نمی‌کنند...» (مکارم شیرازی، ۱۳۶۸: ج ۱۵، ص ۱۶۷). «وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا، حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمْلُهُ وَوَصَالَتُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدِيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ.» (سوره احقاف آیه ۱۵).

واژه «بیت» به معنای خانه، ۷۱ بار با مشتقات آن در سیغه‌های «بیت» و جمع آن «بیوت» در قرآن کریم آمده است. این کلمات در ۱۲ مورد به مصداق بیت‌الله، یعنی کعبه (خانه خدا)، ۲ مورد برای بیت عتیق، ۲ مورد بیت معمور و باقی به معنای «خانه»، همان محیط مخصوص زندگی خانواده آمده است. با نظر به آیات الهی و پرداختن آیات متعددی در قرآن به کلمه بیت، چنین به دست می‌آید که این مکان مسقف محدود که محل اجتماع و زیست جمعی بشر و اولین محیط رشد و پرورش وی است، موردعنايت حق بوده و برحسب کارایی و جایگاهش در حیات انسانی، از اهمیت بسزایی برخوردار است که در اینجا به بعضی از این موارد اشاره می‌شود:

۱- محل تسکین: این سکونت و امنیت را خداوند به خود نسبت می‌دهد و می‌فرماید: «وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا»، (خداوند از خانه‌های شما محل سکونت و آرامش برایتان قرارداد) (سوره نحل، آیه ۸۰). همچنین می‌فرماید: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً» (سوره روم، آیه ۲۱)، «یکی از نشانه‌های قدرت خداوند این است که برای شما از جنس خودتان همسر آفریده تا وسیله سکون و آرامش شما باشد و در میان شما دوستی و رحمت قرار داده است».

۲- محل ذکر و تلاوت آیات الهی: «وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ» (سوره احزاب،

آیه ۳۴)، «به یاد آورید آنچه در خانه‌هایتان از آیات و حکمت تلاوت شده است.

۳- محل رابطه‌ای قدسی: «فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَارَكَةٌ طَيِّبَةٌ» (سوره نور، آیه ۶۱). مقصود از سلام کردن بر خود، سلام بر اهل خانه است و اگر در اینجا نفرمود: بر اهل آن سلام کنید، خواست یگانگی مسلمانان با یکدیگر را برساند؛ چون همه انسان‌اند و خدا همه را از یک مرد و زن خلق کرده است. علاوه بر این، همه مؤمن‌اند و ایمان ایشان را جمع کرده، چون ایمان قوی‌تر از وهم و هر عامل دیگری برای یگانگی است.» (طباطبایی، ۱۳۶۳: ج ۱۵، ص ۲۲۹)

۴- لزوم حفظ حریم خانه: از نظر قرآن، خانه به قدری در مقام و جایگاه بالایی قرار دارد که حفظ حریم آن بر همگان توصیه شده است. خداوند متعال می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا.» (سوره نور، آیه ۲۷).

انحرافات فردی و اجتماعی^۱

جامعه‌شناسان، انحراف را نه مانند صفتی رفتاری یا نوعی شخصیت، بلکه به منزله ویژگی برخی وضعیت‌های اجتماعی یا کارکردهای ساختی نظام اجتماعی در نظر می‌گیرند (محمدی اصل، ۱۳۸۵: ۲۱۳-۲۱۴). مجموعه صاحب‌نظرانی را که تعریفی از انحراف ارائه داده‌اند، می‌توان به دو گروه بزرگ تقسیم کرد:

۱- گروهی که انحراف یا کج رفتاری را پدیده‌ای واقعی و دارای صفتی می‌دانند که از رفتارهای به هنجار قابل تشخیص و تفکیک است (نتلر، ۱۹۸۴ و هرشی، ۱۹۷۳).

۲- دسته دوم آنان که مدعی‌اند کج رفتاری لزوماً واقعی نیست و برخی افراد به اشتباه یا از روی غرض برچسب می‌خورند (ارمن و لاندمن، ۱۹۹۶؛ سیمون، ۱۹۹۶؛ بکر، ۱۹۷۳ و اریکسون، ۱۹۶۲).

به صورت عام از نظر جامعه‌شناسان انحراف را می‌توان نا همنوایی با مجموعه هنجارهای معینی تعریف کرد که شمار زیادی از افراد یک اجتماع یا جامعه پذیرفته‌اند (گیدنز، ۱۳۸۷: ۲۹۴). تخطی از هنجارها، طیف وسیعی دارد؛ چنان‌که در سطح کلان جامعه با اتلاف و قصور و بی‌نظمی و لأبالی‌گری تداعی می‌شود و در سطح میانه جامعه به نظامی‌گری و ناامنی و بی‌تخصصی و ناآگاهی تعبیر می‌گردد و در سطح خرد جامعه سر از بیماری و بزه و جرم و گناه درمی‌آورد. در قلمرو جامعه‌شناسی، انحراف با همنوایی کامل می‌شود، یعنی جامعه‌شناسی انحراف بدون همنوایی ناقص است و البته این هر دو نیز بدون نظریه‌پردازی و به صرف تأکید بر نمودهای خاصی از مصادیق انحراف، به جامعیت تبیینی نمی‌گرایند (محمدی اصل، ۱۳۸۵: ۷). توجه به این مسئله در فهم انحراف اجتماعی بسیار مؤثر است.

اسلام ناب به‌عنوان کامل‌ترین دین در زمینه پیمودن صراط مستقیم و عدم انحراف از مسیر حق، راه‌کارهای خرد و کلان را پیش روی بشریت می‌گشاید و برای آن‌ها دستوراتی مناسب همه اعصار صادر می‌کند. رها کردن نظارت بر رفتارهای انسان‌ها صرف‌نظر از سطوح سنی و تحصیلاتی و موقعیت‌های اجتماعی مختلف، پیامدی جز تسلط انسان‌های هنجارشکن، کجرو و منحرف بر جامعه صالحان به دنبال ندارد. زیرا تسلط افراد کجرو و منحرف بر مسئولیت‌های حکومتی و اجتماعی، نتیجه سستی و بی‌توجهی نظارت و کنترل بر رفتار و عملکرد افراد می‌باشد.

انحراف خروج از جاده فطرت و افراط و تفریط در پیمودن صراط مستقیم الهی است. به عبارت دیگر حرکت در مسیر سنگلاخ انحراف و کج‌روی، خداوند متعال را از زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی غایب نمودن است. قرآن کریم با معیارهایی واقع‌گرایانه، همه انسان‌ها را مخاطب قرار داده و بر مبنای ایمان به خدا و عمل صالح انحرافات و آسیب‌های اجتماعی را بیان می‌نماید؛ «همانا انسان در خسران و زیانکاری است؛ مگر کسانی که ایمان آوردند و عمل صالح انجام داده‌اند و یکدیگر را به حق و صبر سفارش نمودند.»^۱ در این آیه معیار افراد به هنجار و جامعه سالم، ایمان به خدا و در راستای آن عمل صالح می‌باشد.

آسیب‌های اجتماعی:

آسیب‌شناسی اجتماعی، مطالعه و ریشه‌یابی بی‌نظمی‌ها، ناهنجاری‌ها و آسیب‌هایی نظیر بیکاری، اعتیاد، فقر، خودکشی، طلاق و... همراه با علل و شیوه‌های پیش‌گیری و درمان آن‌ها و نیز مطالعه شرایط بیمارگونه و ناسامانی اجتماعی است (ستوده، ۱۳۷۹: ۱۴-۱۵).

موضوع آسیب‌های اجتماعی از دیرباز در جامعه بشری مورد توجه اندیشمندان بوده است. همزمان با گسترش انقلاب صنعتی و گسترش دامنه نیازمندی‌ها، محرومیت‌های ناشی از عدم امکان برآورده شدن خواست‌ها و نیازهای زندگی موجب گسترش شدید و دامنه‌دار فساد، عصیان، تبهکاری، اعتیاد، خودکشی، مهاجرت، بی‌خانمانی، فقر، بیکاری، سرگردانی، دزدی و انحراف جنسی و دیگر آسیب‌ها شده است. هر چند اکثر مشکلات اجتماعی انواعی تکراری در طول نسل‌های مختلف هستند، اما چنان‌که مشاهده می‌شود برخی از این انواع در برخی نسل‌ها اهمیت بیشتری پیدا کرده است و حتی برخی انواع این آسیب‌ها در نسل‌های بعدی زاده شده‌اند. از سوی دیگر از آنجایی که یکسری علل غالب در هر جامعه وجود دارند که

نسبت به سایر علل اهمیت بیشتری در بروز آسیب‌ها دارند، هر چند از انواع متمایز آسیب‌ها سخن می‌رود، اما عمدتاً همپوشی‌هایی بین آن‌ها دیده می‌شود.

مسئله اجتماعی:

مسئله اجتماعی^۱ را می‌توان تلفیقی از وضعیت عینی و ذهنی تعریف کرد که در جامعه‌ها، در بین افراد و گروه‌های یک جامعه و در دوره‌های تاریخی مختلف پدید می‌آید و وفاق جمعی آن را به‌عنوان مسئله‌ای تهدیدکننده می‌شناسد که باید راه‌های چاره‌مشرکی برای رفع، پیش‌گیری و اصلاح آن یافت (ستوده، ۱۳۸۶: ۲۶). جامعه‌شناسان معمولاً مسئله اجتماعی را وضعیت اظهارشده‌ای می‌دانند که با ارزش‌های شمار مهمی از مردم مغایرت دارد و معتقدند باید برای تغییر آن وضعیت اقدام کرد (رابینگتن و اینبرگ، ۱۳۸۶). از سوی صاحب‌نظران طبقه‌بندی‌های مختلفی در رابطه با انحرافات اجتماعی شده است که به یکی از مهم‌ترین این دسته‌بندی‌ها که توسط هارولد فلپز صورت گرفته اشاره می‌گردد. هارولد فلپز، مسائل اجتماعی را ناشی از عیب‌های فردی و یا نارسایی‌های گروهی می‌داند و آن‌ها را به چهار طبقه تقسیم می‌کند:

- مسائل اجتماعی ناشی از اوضاع و احوال اقتصادی مانند: فقر، درپوزگی، بیکاری؛
- مسائل اجتماعی ناشی از ناراحتی‌های جسمانی مانند: بیماری‌ها و معلولیت‌ها؛
- مسائل اجتماعی ناشی از اختلالات روانی مانند: بیماری‌های روانی، کندذهنی، اختلال شخصیت، خودکشی؛
- مسائل اجتماعی ناشی از اوضاع و احوال فرهنگی مانند: طلاق، سالمندی، فرار از منزل، همسر آزاری، فرزند آزاری و ... (گروه مؤلفان، ۱۳۸۳: ۲۹-۳۱).

تخلف و جرم:

به سهولت می‌توان موارد گوناگون و متنوعی از نقض قوانین و مقررات اداری ذکر نمود که از نظر مسئولان سازمان خلاف به شمار می‌آیند ولی در اینجا برای سادگی و روانی موضوع، انحرافات اداری در چهار گروه اصلی: تأخیر و غیبت، رفتار نامعقول کارمند در داخل سازمان، تقلب و نادرستی و رفتار نامعقول کارمند در خارج از سازمان، دسته‌بندی شده است. به نظر جرم‌شناسان، خانواده از جمله محیط‌های

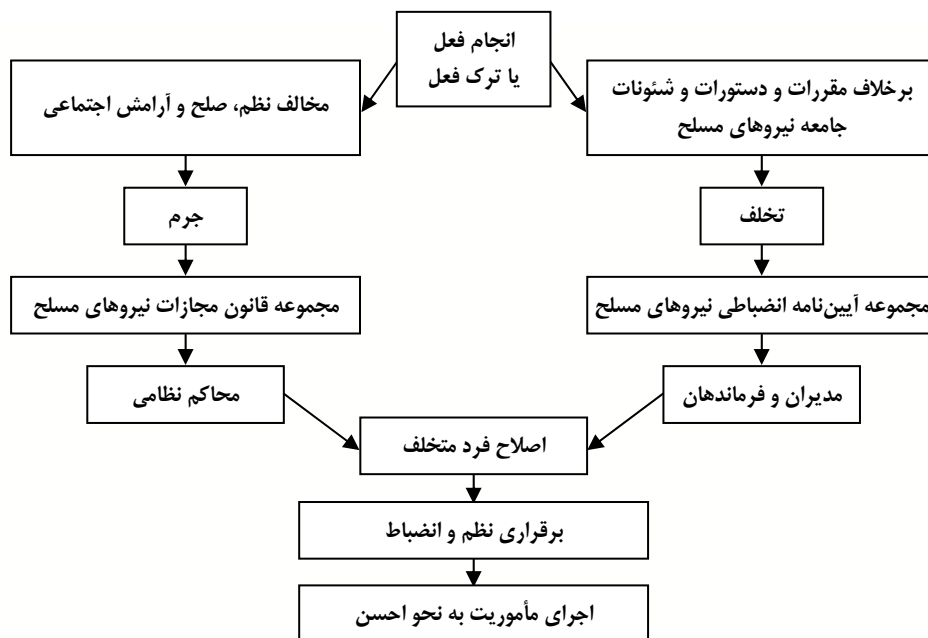
اجتناب‌ناپذیر و نخستین کودک است. خانواده از آن‌رو محیط حتمی تلقی شده که کودک در انتخاب آن نقشی ندارد. رفتارهای آتی کودک تا حد زیادی ناشی از برخوردهای ناسالم پدر و مادر نسبت به کودک در سال‌های اولیه زندگی است (توسلی، ۱۳۶۹: ۵۲ - ۵۴). از مهم‌ترین ارزش‌هایی که لازم است کودک در محیط خانواده فرا گیرد عشق و محبت است. والدین باید با رفتار عطف‌آمیز و انسانی خود کودکان را از عشق و محبت و ایثار و گذشت سرشار نموده و آن‌ها را در گسترش و اشاعه این ارزش‌های والای انسانی در جامعه یاری دهند (صلاحی، ۱۳۷۶: ۲۳ - ۳۲).

جرم هر نوع عملی است که در حد معین خودش موجب واکنش ویژه‌ای بر ضد عامل عمل می‌شود که نامش مجازات است. دورکیم، چنین وضعیتی را بی‌هنجاری می‌خواند. در این وضعیت آرزوهای فردی دیگر با هنجارهای مشترک تنظیم نمی‌شوند و در نتیجه، افراد بدون راهنمای اخلاقی می‌مانند و هر کسی تنها هدف‌های شخصی‌اش را دنبال می‌کند و زمینه را برای بروز رفتارهای جنایی و جرم فراهم می‌کند (کوزو، ۱۹۷۱: ۱۹۲-۱۹۱). برخی از دانشمندان عوامل محیطی و اجتماعی را منشأ پدیده جرم تلقی نمودند. به نظر این دانشمندان، جرم پدیده‌ای نیست که عوامل و شرایط جسمانی و روحانی افراد در آن تأثیر داشته باشد، بلکه عامل جامعه و محیط، سبب بروز جنایت می‌گردد (شامیاتی، ۱۳۷۸: ۷۵). دانشمندان دلایل زیادی را در وقوع جرائم در جوامع مختلف شناسایی و معرفی کرده‌اند. برخی از این دلایل که مستند به مطالعات میدانی است به قرار زیر است:

دو دانشمند در سال ۱۹۹۳ به بررسی اثر نابرابری دستمزد و افزایش بازدهی متخصصان در ایالات متحده پرداخته‌اند و این نابرابری در دستمزدها را دلیل افزایش جرم و جنایت می‌دانند (جون، مورفی و پریس، ۱۹۹۳). ویت و همکارانش در بررسی خود روی یازده منطقه انگلستان در فاصله زمانی چهارده سال (۱۹۷۹-۱۹۹۳) به این نتیجه رسیدند که متغیرهایی از جمله نابرابری دستمزدها، نرخ بیکاری، شاخص تراکم جمعیت، تعداد سرانه پلیس، تعداد جمعیت گروه سنی ۱۴ تا ۲۰ سال، باعث افزایش در نرخ جرم می‌شوند (ویت و همکاران، ۱۹۹۸). در تحقیق دیگری مدلی را طراحی کردند که بر اساس آن نشان می‌دهد بیکاری، جرم و نابرابری هر سه به‌صورت درون‌زا در آن تعیین شده و به بررسی ارتباط این موضوع با پدیده جرم می‌پردازند (بوردت، لاگوس و وایت، ۲۰۰۲). تحقیق دیگری بر این واقعیت تأکید دارد که بازدهی انتظاری جرم زمانی که افراد با سطح زندگی پایین در کنار افراد دارای سطح زندگی بالا قرار می‌گیرند، افزایش می‌یابد. این تحقیق بیان می‌دارد، افرادی که دارای فرصت‌های اندکی در مقایسه با جامعه هستند، برای رسیدن به اهداف خود دست به کارهای غیرقانونی می‌زنند (کلی، ۲۰۰۰). ماشیرو توشیما در سال ۲۰۰۰، به بررسی رابطه میان

شاخص‌های اقتصادی و جرم در ۴۷ منطقه ژاپن پرداخته است و به این نتیجه رسید که میان نرخ‌های بیکاری، قتل و سرقت مسلحانه رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و نابرابری درآمدی رابطه مثبت با سرقت عادی داشته و با قتل و سرقت مسلحانه ارتباط معنی‌داری ندارد. همین‌طور فقر با قتل رابطه مثبت و معنی‌داری دارد (توشیما، ۲۰۰۰). در مطالعه دیگری که در سال ۲۰۰۱ انجام شد، بر این امر تأکید گردید که اگر بخواهیم تأثیر بیکاری را در بروز پدیده جرم بررسی کنیم، باید هرم سنی را در نظر داشته باشیم، زیرا آن گروه از بیکارانی دست به جرم و جنایت می‌زنند که در سنین جوانی و نوجوانی قرار دارند (امروقلو، ملو و رابنت، ۲۰۰۱). وینبرگ و موستارد نیز در سال ۲۰۰۲ بیان می‌کنند که باید نرخ دستمزد را در کنار بیکاری مورد بررسی قرار داد و با مطالعه‌ای تجربی نشان دادند که کاهش مداوم نرخ دستمزد و افزایش نرخ بیکاری در آن واحد می‌تواند باعث افزایش نرخ جرم شود (وینبرگ و موستارد، ۲۰۰۲).

در رابطه با تفاوت و تمایز تخلف و جرم نیز با تفاوت دیدگاه بین محققان مواجه هستیم. اما در یک نگاه کلی می‌توان تفاوت جرم با تخلف را در نیروهای مسلح در قالب نمودار زیر به تصویر کشید.

نمودار ۱ - وجوه افتراق و اشتراک جرم و تخلف در قالب نمودار (پدران، ۱۳۷۹)

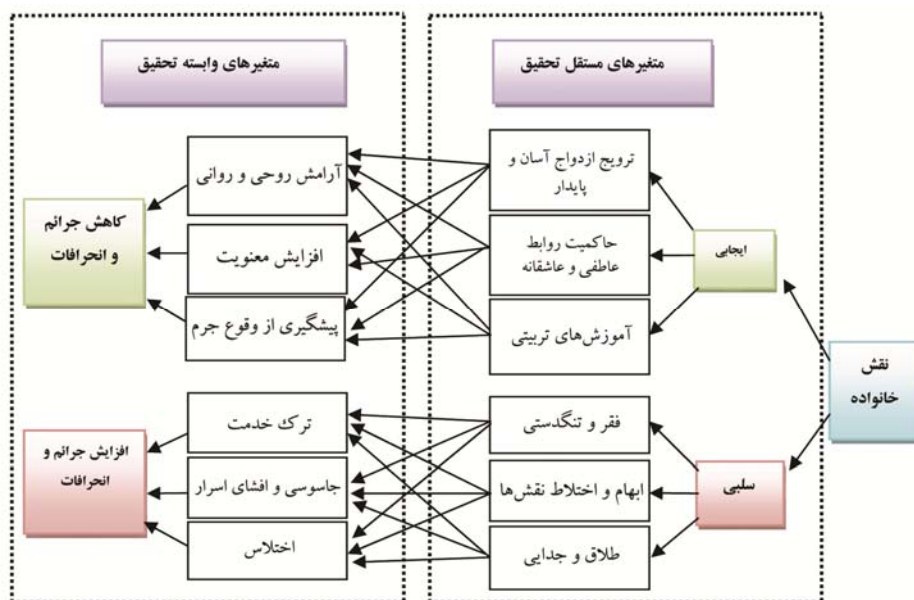
مدل مفهومی تحقیق

طراحی مدل این تحقیق، مبتنی است بر ترکیبی از مطالعه کتابخانه‌ای و مصاحبه با خبرگان و بررسی اسنادی است. در مطالعه نظریه‌ها و مدل‌هایی که مرتبط با موضوع تحقیق است، الگوهای مختلفی ارائه شده است که می‌تواند در شناسایی عوامل و متغیرهای مؤثر بر کاهش یا افزایش انحرافات و جرائم، مورد استفاده قرار بگیرد. این عوامل که در متن ادبیات تحقیق و نظریه‌ها به کار رفته و در قالب مطالعات میدانی، اثبات گردیده است، کمک شایسته‌ای به احصاء متغیرهای الگوی تحقیق نموده است. اطلاعات مربوط به نظریه‌ها و الگوهای مورد بررسی قرار گرفته در قالب جدول زیر ارائه می‌شود:

جدول ۲ - نظریه‌های مرتبط با موضوع تحقیق و احصاء عوامل مؤثر بر پیشگیری و یا بروز جرم و انحراف

ردیف	عنوان نظریه	نظریه پرداز	سال	عوامل و متغیرها
۱	نظریه فشار ساختاری	رابرت کی مرتون	هاروارد ۱۹۳۸	فقر و تنگدستی
۲	نظریه برچسب یا عکس‌العمل اجتماعی	ویلیام چمبلیس	۱۹۷۳	آموزش‌های تربیتی
۳	نظریه انتقال فرهنگی	گابریل تارد	۱۸۴۳-۱۹۰۴	روابط عاطفی
۴	نظریه روان‌شناختی در مورد انحراف و جرائم	ساجدی مقدم	۱۳۷۶	روابط عاطفی
۵	نگاه جامعه‌شناسان به خانواده	روشه، گی	۱۳۷۶	روابط عاطفی
۶	نظریه بهداشت سازمانی	ناصر میر سپاسی	۱۳۷۷	کاهش و افزایش جرائم
۷	نظریه امیل دورکیم	دورکیم	۱۹۳۳	پیشگیری از جرائم
۸	نظریه چلبی	چلبی	۱۳۷۵	طلاق و جدایی
۹	نظریه ویلیام گود	ویلیام گود	۱۹۷۱	طلاق و جدایی
۱۰	آیه‌های ذکر شده در تحقیق	-	صدر اسلام	تمامی مفاهیم
۱۱	کارکرد خانواده در جامعه اسلامی	آقابخشی	۱۳۷۸	تولیدمثل، آرامش، ارضاء غرایز و تربیت
۱۲	دین، جامعه و انحرافات اجتماعی	سید احمد هاشمی		ارشاد، تبلیغ، امر به معروف و نهی از منکر، تبیین و ترسیم پیامدهای سوء اخروی یا دنیوی عمل فرد منحرف؛ تبیین و ترسیم زشتی عمل ارتكابی و زیبایی عمل ترک شده، تهدید یا توعید فرد منحرف
	دین، جامعه و انحرافات اجتماعی	حسین انصاریان		

با توجه به متغیرهای ذکر شده در جدول فوق که از مبنای نظری تحقیق استخراج شده و متغیرهای تحقیق بر آن استوار است و نیز برخی از متغیرها که مبتنی بر مطالعه اسناد و گزارش‌های سازمانی، مصاحبه با مدیران و کارشناسان ذی‌ربط و تجربیات بیش از دو دهه نگارندگان، در این حوزه است، دو دسته از عوامل و متغیرها شناسایی شده‌اند. در این تحقیق، به عواملی که موجب کاهش جرائم و انحرافات شده است، عوامل ایجابی و عواملی که موجب افزایش جرائم و انحرافات می‌شود، عوامل سلبی گفته می‌شود که در نمودار زیر نشان داده شده است.

نمودار ۲ - مدل مفهومی تحقیق

روش تحقیق:

پایه هر علمی، شناخت آن است و اعتبار و ارزش قوانین هر علمی، به روش‌شناختی مبتنی است که در آن علم به کار می‌رود (عزتی، ۱۳۷۶: ۲۰). روش تحقیق پژوهش حاضر از حیث هدف، کاربردی و از حیث ماهیت، توصیفی - پیمایشی است. از آنجا که پژوهشگر به دنبال بررسی و توصیف چگونگی موضوع است، که شامل جمع‌آوری اطلاعات برای آزمون فرضیه یا پاسخ به سؤالات مربوط می‌شود، پژوهش حاضر را از نوع توصیفی و همچنین از آنجایی که برای جمع‌آوری اطلاعات از نظر خبرگان و اساتید مجرب دانشگاه از ابزار

پرسشنامه و مصاحبه‌های اکتشافی استفاده شده است، این پژوهش از نوع زمینه‌یابی یا پیمایشی نیز می‌باشد. در مجموع روش تحقیق پژوهش حاضر، از نوع توصیفی - پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش شامل تمام مدیران میانی به تعداد ۱۰۴ نفر در یکی از مراکز وابسته به سازمان‌های نظامی و انتظامی، می‌باشد. در این تحقیق از روش نمونه‌گیری استفاده نشده است، بلکه از روش تمام شماری، استفاده شده است. روایی ابزار تحقیق توسط ۱۲ نفر خبره با میانگین ۸۲,۵ به تأیید رسید. در این پژوهش به منظور اندازه‌گیری پایایی پرسشنامه، از روش آلفای کرونباخ و از نرم‌افزار SPSS ۱۹ استفاده شده است. ضریب همبستگی آلفای کرونباخ پرسشنامه برابر ۷۹۶,۵ تعیین گردید.

جدول ۳ - آزمون آلفای کرونباخ برای پایایی پرسشنامه تحقیق

مقدار آلفای کرونباخ	تعداد سؤالات	تعداد مدیران	مؤلفه	ابعاد
۰.۶۷۰	۶	۱۰۴	الف) ترویج ازدواج‌های آسان و پایدار	ایجابی
۰.۸۱۷	۷	۱۰۴	ب) حاکمیت روابط عاطفی و عاشقانه	
۰.۹۳۱	۹	۱۰۴	ج) آموزش‌های تربیتی	
۰.۷۵۳	۵	۱۰۴	الف) فقر و تنگدستی	سلبی
۰.۷۸۸	۷	۱۰۴	ب) ابهام و اختلاط نقش‌ها	
۰.۸۲۰	۸	۱۰۴	ج) طلاق و جدایی	
۰.۷۹۶,۵	۴۲	۱۰۴	کل	

تحلیل یافته‌ها

در این تحقیق تلاش گردید تا فرضیه‌های تحقیق که مبتنی بر شش متغیر تحقیق، طراحی شده است، مورد آزمون و تحلیل قرار بگیرد. در این بخش توصیف وضعیت پاسخگویی نمونه آماری تحقیق به یکی از متغیرها، در قالب جدول (۴) ارائه می‌شود.

جدول ۴ - گویه‌های متغیر ترویج ازدواج‌های آسان و پایدار

خیلی زیاد		زیاد		تا حدی		کم		خیلی کم		ترویج ازدواج‌های آسان
د	ف	د	ف	د	ف	د	ف	د	ف	
6.7	7	27.9	29	44.2	46	17.3	18	3.8	4	ازدواج آسان و پایدار
1.9	2	6.7	7	24.0	25	39.4	41	27.9	29	مراکز مشاوره
7.7	8	26.0	27	42.3	44	22.1	23	1.9	2	ساده زیستی و دوری از تجمل‌گرایی
4.8	5	54.8	57	30.8	32	8.7	9	1.0	1	همسر مناسب و هم‌کفو
5.8	6	28.8	30	40.4	42	21.2	22	3.8	4	افزایش تسهیلات مالی
1.9	2	21.2	22	45.2	47	22.1	23	9.6	10	زمینه کمک و همیاری

جدول ۵ - شاخص‌های آماری مقیاس ترویج ازدواج‌های آسان و پایدار

104	فراوانی
0	بدون پاسخ
2.9936	میانگین
.56024	انحراف معیار
2.83	دامنه تغییرات
1.50	حداقل
4.33	حداکثر

میانگین نمره پاسخگویان به مقیاس ترویج ازدواج آسان ۲,۹۹ است که تقریباً با نمره متوسط ۳ برابر است، این میانگین به معنای آن است که پاسخگویان معتقدند تأثیر ترویج ازدواج آسان برای کاهش جرائم و انحرافات در حد متوسط است.

آزمون نرمال بودن مقیاس‌ها

با توجه به اینکه سوالات مقیاس‌ها در سطح رتبه‌ای اندازه‌گیری شده‌اند، پس از جمع‌بندی، مشخصات یک متغیر فاصله‌ای را پیدا می‌نمایند، اما برای استفاده از آماره‌های پارامتریک بایستی توزیع مقیاس از توزیع نرمال تبعیت نماید، برای بررسی نرمال بودن نمره عامل‌های به‌دست‌آمده از آزمون کلموگروف - اسمیرنوف استفاده می‌کنیم (هومن، ۱۳۸۰، ۸۵). نتایج این آزمون برای مؤلفه‌های کارت امتیازی در جدول (۶) نمایش داده شده‌اند.

جدول ۶ - آزمون کلو موگروف - اسمیرنف برای آزمون نرمال بودن متغیرها

تروویج ازدواج آسان	حاکمیت روابط عاطفی	آموزش‌های تربیتی	فقر و تنگدستی	ابهام و اختلاط نقش‌ها	طلاق و جدائی	
104	104	104	104	104	104	تعداد
2.9936	3.1346	2.9733	4.1673	4.1360	4.2115	میانگین
.56024	.64657	.73418	.51397	.46403	.44033	انحراف از معیار
.110	.092	.094	.122	.078	.097	مقدار مطلق
.089	.083	.072	.119	.078	.097	مقدار مثبت
-.110	-.092	-.094	-.122	-.077	-.065	مقدار منفی
1.125	.937	.957	1.248	.794	.991	آماره آزمون
.159	.344	.319	.089	.554	.280	سطح معناداری

بعد از انجام آزمون ملاحظه می‌شود با توجه به این که سطح معناداری (sig) تمامی عوامل بزرگ‌تر از $0/05$ است در این صورت می‌توان گفت توزیع همه عامل‌ها، نرمال است و ما مجاز به استفاده از آزمون‌های پارامتریک هستیم.

آزمون فرضیه شماره یک:

H0: میانگین نمره تأثیر تروویج ازدواج آسان در جرائم و انحرافات مدیران سازمان مورد مطالعه، با نمره متوسط (۳) تفاوت ندارد.

H1: میانگین نمره تأثیر تروویج ازدواج آسان در جرائم و انحرافات مدیران سازمان مورد مطالعه، با نمره متوسط (۳) تفاوت دارد.

جدول ۷ - آزمون تفاوت میانگین‌های جامعه

خطا	انحراف معیار	میانگین	تعداد	ازدواج‌های آسان و پایدار
.09075	.92548	3.1635	104	ازدواج آسان و پایدار مبتنی بر مبانی اسلامی
.09542	.97313	2.1538	104	وجود تعداد مراکز مشاوره
.09040	.92189	3.1538	104	ساده زیستی و دوری از تجمل‌گرایی
.07475	.76225	3.5385	104	انتخاب همسر مناسب و هم‌کفو
.09197	.93796	3.1154	104	میزان تسهیلات مالی
.09177	.93591	2.8365	104	زمینه مناسب برای کمک و همیاری
.05494	.56024	2.9936	104	مجموع شاخص‌های تروویج ازدواج آسان

جدول ۸ - آزمون میانگین جامعه برای تعیین مناسب بودن وضعیت عامل‌ها

مقدار تست آزمون $\mu = 3$						ازدواج‌های آسان و پایدار
سطح اطمینان ۰/۹۵		اختلاف میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	t آماره	
حد بالا	حد پایین					
.3434	-.0165	.16346	.075	103	1.801	ازدواج آسان و پایدار مبتنی بر مبانی اسلامی
-.6569	-1.0354	-.84615	.000	103	-8.867	وجود تعداد مراکز مشاوره
.3331	-.0254	.15385	.092	103	1.702	ساده زیستی و دوری از تحمل‌گرایی
.6867	.3902	.53846	.000	103	7.204	انتخاب همسر مناسب و هم‌کفو
.2978	-.0670	.11538	.212	103	1.255	میزان تسهیلات مالی
.0186	-.3455	-.16346	.078	103	-1.781	زمینه مناسب برای کمک و همیاری
.1025	-.1154	-.00641	.907	103	-1.117	مجموع شاخص‌های ترویج ازدواج آسان

نتایج جدول شماره (۸) نشان می‌دهد که در مورد ترویج ازدواج آسان با توجه به مقدار $t (-1.117)$ و سطح معناداری (۰.۹۰۷) که از معناداری در سطح آلفای ۰,۰۵ بزرگ‌تر است، بین میانگین محاسبه‌شده و نمره متوسط مقیاس تفاوت معنادار نیست، پس فرض صفر را نمی‌توان رد نمود، لذا فرض اصلی مبنی بر اینکه میانگین نمره تأثیر ترویج ازدواج آسان در جرائم و انحرافات سازمان مورد مطالعه، با نمره متوسط (۳) تفاوت دارد به اثبات نمی‌رسد؛ زیرا میانگین نمره مقیاس برابر با نمره متوسط است.

البته در مورد وجود تعداد مراکز مشاوره و انتخاب همسر مناسب و هم‌کفو تفاوت معنی‌دار است و میانگین نمره وجود تعداد مراکز مشاوره کمتر از نمره متوسط است یعنی وجود تعداد زیاد مراکز مشاوره کمتر از حد متوسط بر جرائم و انحرافات مدیران سازمان مورد مطالعه، تأثیرگذار است و میانگین نمره انتخاب همسر مناسب و هم‌کفو بیشتر از نمره متوسط است، یعنی وجود هم‌تایی در ازدواج، بیش از حد متوسط بر جرائم و انحرافات مدیران تأثیر دارد.

آزمون فرضیه شماره دو:

H0: میانگین نمره تأثیر حاکمیت روابط عاطفی در جرائم و انحرافات مدیران سازمان مورد مطالعه، با نمره متوسط (۳) تفاوت ندارد.

H1: میانگین نمره تأثیر حاکمیت روابط عاطفی در جرائم و انحرافات مدیران سازمان مورد مطالعه، با نمره متوسط (۳) تفاوت دارد.

جدول ۹ - آزمون تفاوت میانگین‌های جامعه

خطا	انحراف معیار	میانگین	تعداد	حاکمیت روابط عاطفی و عاشقانه
.06829	.69646	3.5192	104	حاکمیت روابط عاطفی و عاشقانه
.08883	.90591	3.3173	104	معرفی زندگی ائمه (ع) و امام (ره) و رهبری
.09158	.93397	2.9615	104	آثار منفی روابط غیر عاطفی و خشن
.10046	1.02453	2.6346	104	کمک به ارتقاء آرامش روحی و روانی
.09040	.92189	3.3462	104	کمک به افزایش سطح معنویت
.08363	.85283	3.0288	104	معرفی عوامل مؤثر در تحکیم بنیان خانواده
.06340	.64657	3.1346	104	مجموع شاخص‌های حاکمیت روابط عاطفی

جدول ۱۰ - آزمون میانگین جامعه برای تعیین مناسب بودن وضعیت عامل‌ها

مقدار تست آزمون $\mu = 3$						حاکمیت روابط عاطفی و عاشقانه
سطح اطمینان ۰/۹۵		اختلاف میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	t آماره	
حد بالا	حد پایین					
.6547	.3838	.51923	.000	103	7.603	حاکمیت روابط عاطفی و عاشقانه
.4935	.1411	.31731	.001	103	3.572	معرفی زندگی ائمه (ع) و امام (ره) و رهبری
.1432	-.2201	-.03846	.675	103	-.420	آثار منفی روابط غیر عاطفی و خشن
-.1661	-.5646	-.36538	.000	103	-3.637	کمک به ارتقاء آرامش روحی و روانی
.5254	.1669	.34615	.000	103	3.829	کمک به افزایش سطح معنویت
.1947	-.1370	.02885	.731	103	.345	معرفی عوامل مؤثر در تحکیم بنیان خانواده
.2604	.0089	.13462	.036	103	2.123	مجموع شاخص‌های حاکمیت روابط عاطفی و عاشقانه

نتایج جدول شماره (۱۰) نشان می‌دهد که در مورد حاکمیت روابط عاطفی با توجه به مقدار $t(2.123)$ و سطح معناداری (۰.۰۳۶) که از معناداری در سطح آلفای ۰.۰۵ کوچک‌تر است، بین میانگین محاسبه‌شده و نمره متوسط مقیاس تفاوت معنادار است، پس فرض صفر را می‌توان رد نمود. البته در مورد تبیین آثار منفی روابط غیر عاطفی و خشن و میزان شناسایی و معرفی عوامل مؤثر در تحکیم بنیان خانواده تفاوت معنی‌دار نیست و میانگین نمره در این موارد با نمره متوسط برابر است.

آزمون فرضیه شماره سه:

H0: میانگین نمره تأثیر آموزش‌های تربیتی در جرائم و انحرافات مدیران سازمان مورد مطالعه، با نمره متوسط (۳) تفاوت ندارد.

H1: میانگین نمره تأثیر آموزش‌های تربیتی در جرائم و انحرافات مدیران سازمان مورد مطالعه، با نمره متوسط (۳) تفاوت دارد.

جدول ۱۱ - آزمون تفاوت میانگین‌های جامعه

خطا	انحراف معیار	میانگین	تعداد	آموزش‌های تربیتی
.09565	.97543	3.0000	104	برنامه‌ریزی آموزشی تربیتی
.08902	.90781	3.1731	104	آموزش خانواده با آداب و اصول اسلامی
.09004	.91819	2.6058	104	آشناسازی فرزندان به اصول روابط با والدین
.08508	.86764	2.8462	104	آشناسازی والدین نسبت به وظایف در قبال همدیگر
.08525	.86936	2.9615	104	آشناسازی والدین نسبت به وظایف در قبال فرزندان
.09172	.93536	2.8654	104	آموزش خانواده با شیوه‌های سبک زندگی اسلامی
.08741	.89136	3.1058	104	نقش والدین در تربیت صحیح فرزندان
.08992	.91702	3.1154	104	میزان برنامه‌ریزی در معنویت افزایی
.09177	.93591	3.0865	104	آموزش خانواده در جهت پیشگیری از آسیب‌ها
.07199	.73418	2.9733	104	مجموع شاخص‌های آموزش‌های تربیتی

جدول ۱۲ - آزمون میانگین جامعه برای تعیین مناسب بودن وضعیت عامل‌ها

مقدار تست آزمون $\mu = 3$				آموزش‌های تربیتی		t آماره	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	
سطح اطمینان ۰/۹۵		حد پایین	حد بالا						سطح	
.1897	-.1897			.00000	1.000	103	.000	برنامه‌ریزی آموزشی تربیتی		
.3496	-.0035	.17308	.055	103	1.944	آموزش خانواده با آداب و اصول اسلامی				
-.2157	-.5728	-.39423	.000	103	-4.379	آشناسازی فرزندان به اصول روابط با والدین				
.0149	-.3226	-.15385	.073	103	-1.808	آشناسازی والدین نسبت به وظایف در قبال همدیگر				
.1306	-.2075	-.03846	.653	103	-.451	آشناسازی والدین نسبت به وظایف در قبال فرزندان				
.0473	-.3165	-.13462	.145	103	-1.468	آموزش خانواده با شیوه‌های سبک زندگی اسلامی				
.2791	-.0676	.10577	.229	103	1.210	نقش والدین در تربیت صحیح فرزندان				
.2937	-.0630	.11538	.202	103	1.283	میزان برنامه‌ریزی در معنویت افزایی				
.2686	-.0955	.08654	.348	103	.943	آموزش خانواده در جهت پیشگیری از آسیب‌ها				
.1161	-.1695	-.02671	.711	103	-.371	مجموع شاخص‌های آموزش‌های تربیتی				

نتایج جدول شماره (۱۲) نشان می‌دهد که در مورد آموزش‌های تربیتی با توجه به مقدار $t (-0.371)$ و سطح معناداری (۰.۷۱۱) که از معناداری در سطح آلفای ۰,۰۵ بزرگ‌تر است، بین میانگین محاسبه‌شده و نمره متوسط مقیاس تفاوت معنادار نیست، پس فرض صفر را نمی‌توان رد نمود. البته در مورد آشناسازی فرزندان به اصول روابط متقابل با والدین تفاوت معنی‌دار است و میانگین نمره آن کمتر از نمره متوسط است.

آزمون فرضیه شماره چهار:

H0: میانگین نمره تأثیر فقر و تنگدستی در جرائم و انحرافات مدیران سازمان مورد مطالعه، با نمره متوسط (۳) تفاوت ندارد.

H1: میانگین نمره تأثیر فقر و تنگدستی در جرائم و انحرافات مدیران سازمان مورد مطالعه، با نمره متوسط (۳) تفاوت دارد.

جدول ۱۳ - آزمون تفاوت میانگین‌های جامعه

خطا	انحراف معیار	میانگین	تعداد	فقر و تنگدستی
.07863	.80183	3.9135	104	عدم تنظیم روابط اقتصادی در خانواده
.07692	.78441	3.8750	104	حیف‌ومیل و عدم برنامه‌ریزی دخل و خرج
.06659	.67909	4.2500	104	قرار گرفتن در باندهای ناسالم اقتصادی
.06084	.62047	4.4423	104	بی‌توجهی در کسب درآمدهای مشروع و حلال
.07089	.72297	4.3558	104	زیاده‌خواهی و حرص و طمع در مال‌اندوزی
.05040	.51397	4.1673	104	مجموع شاخص‌های فقر و تنگدستی

جدول ۱۴ - آزمون میانگین جامعه برای تعیین مناسب بودن وضعیت عاملها

مقدار تست آزمون $\mu = 3$						فقر و تنگدستی
سطح اطمینان ۰/۹۵		اختلاف میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	t آماره	
حد بالا	حد پایین					
1.0694	.7575	.91346	.000	103	11.618	عدم تنظیم روابط اقتصادی در خانواده
1.0275	.7225	.87500	.000	103	11.376	حیف‌ومیل و عدم برنامه‌ریزی دخل و خرج
1.3821	1.1179	1.25000	.000	103	18.771	قرار گرفتن در باندهای ناسالم اقتصادی
1.5630	1.3216	1.44231	.000	103	23.706	بی‌توجهی در کسب درآمدهای مشروع و حلال
1.4964	1.2152	1.35577	.000	103	19.124	زیاده‌خواهی و حرص و طمع در مال‌اندوزی
1.2673	1.0674	1.16731	.000	103	23.161	مجموع شاخص‌های فقر و تنگدستی

نتایج جدول شماره (۱۴) نشان می‌دهد که در مورد فقر و تنگدستی با توجه به مقدار $t(23.161)$ و سطح معناداری (۰.۰۰۰) که از معناداری در سطح آلفای ۰.۰۱ کوچک‌تر است، بین میانگین محاسبه‌شده و نمره متوسط مقیاس تفاوت معنادار است، پس فرض صفر را می‌توان رد نمود، لذا فرض اصلی مبنی بر اینکه میانگین نمره تأثیر فقر و تنگدستی در جرائم و انحرافات مدیران سازمان موردنظر، با نمره متوسط (۳) تفاوت دارد، به اثبات می‌رسد.

آزمون فرضیه شماره پنج:

H0: میانگین نمره تأثیر ابهام و اختلاط نقش‌ها در جرائم و انحرافات مدیران سازمان مورد مطالعه، با نمره متوسط (۳) تفاوت ندارد.

H1: میانگین نمره تأثیر ابهام و اختلاط نقش‌ها در جرائم و انحرافات مدیران سازمان مورد مطالعه، با نمره متوسط (۳) تفاوت دارد.

جدول ۱۵ - آزمون تفاوت میانگین‌های جامعه

خطا	انحراف معیار	میانگین	تعداد	ابهام و اختلاط نقش‌ها
.07358	.75040	4.0000	104	عدم آشنایی اعضای خانواده نسبت به نقش واقعی خود
.07621	.77723	3.8365	104	اختلاط و ابهام نقش زوجین نسبت به همدیگر
.07455	.76029	3.8462	104	ابهام در وظایف و مسئولیت‌های والدین و فرزندان
.06270	.63944	4.3654	104	فاصله گرفتن از آرمان‌های یک خانواده اسلامی
.06075	.61950	4.1827	104	عدم برخورداری هریک از زوجین از صلاحیت
.07140	.72818	4.1154	104	عدم برخورداری هریک از زوجین از اصالت و نجابت
.05864	.59803	4.6058	104	رها بودن فرزندان و برقراری ارتباطات ناسالم و ناصالح
.04550	.46403	4.1360	104	مجموع شاخص‌های ابهام و اختلاط نقش‌ها

جدول ۱۶ - آزمون میانگین جامعه برای تعیین مناسب بودن وضعیت عامل‌ها

مقدار تست آزمون $\mu = 3$						ابهام و اختلاط نقش‌ها
سطح اطمینان ۰/۹۵		اختلاف میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	t آماره	
حد بالا	حد پایین					
1.1459	.8541	1.00000	.000	103	13.590	عدم آشنایی اعضای خانواده نسبت به نقش واقعی خود
.9877	.6854	.83654	.000	103	10.976	اختلاط و ابهام نقش زوجین نسبت به همدیگر
.9940	.6983	.84615	.000	103	11.350	ابهام در وظایف و مسئولیت‌های والدین و فرزندان
1.4897	1.2410	1.36538	.000	103	21.776	فاصله گرفتن از آرمان‌های یک خانواده اسلامی
1.3032	1.0622	1.18269	.000	103	19.469	عدم برخورداری هریک از زوجین از صلاحیت
1.2570	.9738	1.11538	.000	103	15.621	عدم برخورداری هریک از زوجین از اصالت و نجابت
1.7221	1.4895	1.60577	.000	103	27.383	رها بودن فرزندان و برقراری ارتباطات ناسالم و ناصالح
1.2262	1.0457	1.13599	.000	103	24.966	مجموع شاخص‌های ابهام و اختلاط نقش‌ها

نتایج جدول شماره (۱۶) نشان می‌دهد که در مورد ابهام و اختلاط نقش‌ها با توجه به مقدار t (24.966) و سطح معناداری (0.000) که از معناداری در سطح آلفای ۰,۰۱ کوچک‌تر است، بین میانگین محاسبه‌شده و نمره متوسط مقیاس تفاوت معنادار است، پس فرض صفر را می‌توان رد نمود. میانگین نمره مقیاس در همه موارد از نمره متوسط بالاتر است، یعنی ابهام و اختلاط نقش‌ها بیش از متوسط بر جرائم و انحرافات مدیران سازمان موردنظر، مؤثر است.

آزمون فرضیه شماره شش:

H0: میانگین نمره تأثیر طلاق و جدائی در جرائم و انحرافات مدیران سازمان مورد مطالعه، با نمره متوسط (۳) تفاوت ندارد.
 H1: میانگین نمره تأثیر طلاق و جدائی در جرائم و انحرافات مدیران سازمان مورد مطالعه، با نمره متوسط (۳) تفاوت دارد.

جدول ۱۷ - آزمون تفاوت میانگین‌های جامعه

خطا	انحراف معیار	میانگین	تعداد	طلاق و جدائی
.05937	.60547	4.4519	104	انتخاب نامناسب همسر و زمینه‌سازی بروز طلاق
.06464	.65921	4.2019	104	ابتلا به بیماری جسمی و روحی ناشی از طلاق
.05677	.57899	4.3173	104	ابتلا به آسیب‌های اجتماعی ناشی از طلاق و جدایی
.06868	.70041	4.0673	104	برخورداری از تشویش فکری و روحی ناشی از طلاق
.05633	.57446	4.5096	104	تأثیرپذیری از شبکه‌های ماهواره‌ای و...
.05870	.59865	4.2788	104	بی‌توجهی پدر به نیازهای روحی، روانی و عاطفی خانواده
.07160	.73016	3.9712	104	وجود فاصله‌ها و شکاف عظیم فرهنگی - اجتماعی بین زوجین
.07958	.81155	3.8942	104	وجود فاصله و شکاف اعتقادی سیاسی بین زوجین
.04318	.44033	4.2115	104	مجموع شاخص‌های طلاق و جدائی

جدول ۱۸ - آزمون میانگین جامعه برای تعیین مناسب بودن وضعیت عامل‌ها

مقدار تست آزمون $\mu = 3$					t آماره	طلاق و جدائی
سطح اطمینان ۰/۹۵		اختلاف میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی		
حد بالا	حد پایین					
1.5697	1.3342	1.45192	.000	103	24.455	انتخاب نامناسب همسر و زمینه‌سازی بروز طلاق
1.3301	1.0737	1.20192	.000	103	18.594	ابتلا به بیماری جسمی و روحی ناشی از طلاق
1.4299	1.2047	1.31731	.000	103	23.202	ابتلا به آسیب‌های اجتماعی ناشی از طلاق و جدایی
1.2035	.9311	1.06731	.000	103	15.540	برخورداری از تشویش فکری و روحی ناشی از طلاق
1.6213	1.3979	1.50962	.000	103	26.799	تأثیرپذیری از شبکه‌های ماهواره‌ای و...
1.3953	1.1624	1.27885	.000	103	21.785	بی‌توجهی پدر به نیازهای روحی، روانی و عاطفی خانواده
1.1132	.8292	.97115	.000	103	13.564	وجود فاصله‌ها و شکاف عظیم فرهنگی - اجتماعی بین زوجین
1.0521	.7364	.89423	.000	103	11.237	وجود فاصله و شکاف اعتقادی سیاسی بین زوجین
1.2972	1.1259	1.21154	.000	103	28.059	مجموع شاخص‌های طلاق و جدائی

نتایج جدول شماره (۱۸) نشان می‌دهد که در مورد طلاق و جدائی با توجه به مقدار $t(28.059)$ و سطح معناداری (۰.۰۰۰) که از معناداری در سطح آلفای ۰,۰۱ کوچک‌تر است؛ بین میانگین محاسبه‌شده و نمره متوسط مقیاس تفاوت معنادار است، پس فرض صفر را می‌توان رد نمود. میانگین نمره مقیاس در همه

موارد از نمره متوسط بالاتر است، یعنی طلاق و جدائی بیش از متوسط بر جرائم و انحرافات مدیران سازمان موردنظر، مؤثر است.

آزمون فرضیه شماره هفت:

میزان تأثیر عوامل در بروز انحرافات و جرائم مدیران سازمان مورد مطالعه، با یکدیگر متفاوت است.

جدول ۱۹ - آزمون کای اسکوئر

104	تعداد
328.338	کای اسکوئر
5	درجه آزادی
.000	معنی داری

نتایج جدول شماره (۱۹) نشان می‌دهد که سطح معناداری محاسبه شده (۰۰۰) از معناداری در سطح آلفای ۰,۰۵ کوچک‌تر است، لذا با اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت میزان تأثیر متغیرهای مذکور در جرائم و انحرافات مدیران سازمان مورد مطالعه، با یکدیگر متفاوت است. در جدول ۲۰ میزان تأثیر هر یک از متغیرها آمده است:

جدول ۲۰ - آزمون فریدمن

رتبه میانگینی	متغیرها	
4.96	طلاق و جدائی	عوامل سلبی
4.93	فقر و تنگدستی	
4.61	ابهام و اختلاط نقش‌ها	
2.50	حاکمیت روابط عاطفی	عوامل ایجابی
2.00	ترویج ازدواج آسان	
2.00	آموزش‌های تربیتی	

ارقام جدول فوق نشان می‌دهد که به ترتیب متغیرهای طلاق و جدائی، فقر و تنگدستی، ابهام و اختلاط نقش‌ها، بر ارتکاب جرائم و انحرافات و متغیرهای حاکمیت روابط عاطفی، ترویج ازدواج‌های آسان و آموزش‌های تربیتی، بر پیشگیری از ارتکاب تخلفات و جرائم مدیران سازمان مورد مطالعه، مؤثر بوده‌اند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادهای تحقیق:

۱- نتیجه‌گیری:

نتایج تحقیق نشان می‌دهد که وضعیت‌های موجود موردنظر پاسخ‌دهندگان در سازمان موردبررسی، تفاوت معنی‌دار با یکدیگر ندارد.

سؤال اول: عوامل مرتبط با خانواده‌ها که در کاهش جرائم و انحرافات مدیران یکی از سازمان‌های وابسته به نیروهای مسلح مؤثرند، کدامند؟ این سؤال شامل ۲۲ گویه از شماره ۱ تا ۲۲ است. با در نظر گرفتن نتایج حاصل از تحلیل توصیفی و استنباطی، عوامل مرتبط با خانواده‌ها که در کاهش جرائم و انحرافات مدیران نقش دارد، نشان می‌دهد که ترویج ازدواج آسان و پایدار، حاکمیت روابط عاطفی و عاشقانه و آموزش‌های تربیتی، رابطه معناداری با کاهش جرائم و انحرافات دارد.

سؤال دوم: عوامل مرتبط با خانواده‌ها که در افزایش جرائم و انحرافات مدیران یکی از سازمان‌های وابسته به نیروهای مسلح مؤثرند، کدامند؟ این سؤال شامل ۲۰ گویه از شماره ۲۳ تا ۴۲ است. بررسی نتایج حاصل از تحلیل توصیفی و استنباطی عوامل مرتبط با خانواده‌ها که در افزایش جرائم و انحرافات مدیران مؤثرند، نشان می‌دهد که عواملی از قبیل فقر و تنگدستی، ابهام و اختلاط نقش‌ها، طلاق و جدایی و شاخص‌های مرتبط به آن‌ها، تفاوت معناداری وجود دارد؛ یعنی این عوامل بر افزایش جرائم و انحرافات تأثیر مستقیم دارد و وجود این عوامل در سازمان مورد مطالعه، یک نوع نقص می‌باشد و سازمان باید تلاش نماید تا این عوامل را ریشه‌کن و یا تقلیل نماید تا موجبات افزایش جرائم و انحرافات در سازمان فراهم نگردد.

۲- پیشنهادهای تحقیق:

نتایج و یافته‌های این تحقیق در نوع خود راه‌کارهای قابل قبولی را به محققان و خوانندگان ارائه می‌کند که می‌توان از نتایج آن در کاربردی کردن موضوعات استفاده کرد. پیشنهادهای زیر بر اساس یافته‌ها و نتایج حاصل از تحقیق، در دو بخش تقویت متغیرهای ایجابی و کاهش یا برطرف کردن متغیرهای سلبی تحقیق، ارائه می‌گردد.

۱-۲- پیشنهادها در راستای تقویت متغیرهای ایجابی کاهش انحرافات و جرائم

با توجه به اینکه میانگین نمره ایجاب و راه‌اندازی مراکز مشاوره خانواده ذیل مؤلفه «آموزش‌های تربیتی» از منظر پاسخگویان کمتر از نمره متوسط می‌باشد، پیشنهاد می‌گردد:

۱- سازمان باید متناسب با تعداد پرسنل مراکز مشاوره را ایجاد و راه‌اندازی و تجهیز نماید.
 ۲- اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی کارکنان نسبت به وجود مراکز مشاوره و مکان آن و تشویق آن‌ها برای استفاده از آن، همچنین اجباری کردن آن برای جوانان در قبل از ازدواج و بعد از آن.
 با توجه به میانگین نمره تبیین آثار منفی و زیان‌بار روابط غیر عاطفی و خشن و همچنین شناسایی و معرفی عوامل مؤثر و مفید در تحکیم بنیان خانواده، پیشنهاد می‌گردد:

۱- در برنامه‌ها و همایش‌های خانوادگی و جلسات بصیرت خانواده‌ها و ... بر تبیین آثار منفی و زیان‌بار روابط خشن و غیر عاطفی تأکید بسیاری گردد و قبل از بروز آثار و عواقب آن، آن‌ها را در نظر سرپرستان و کارکنان، بزرگ جلوه دهند.

۲- با توجه به اینکه بنیان خانواده و تحکیم آن وابسته به عوامل خاصی می‌باشد که به آن پرداخته شده است، باید آن عوامل را مورد بررسی قرار داد و آن را به کارکنان معرفی نمود و برای به کار بردن آن در خانواده‌ها تأکید نمود.

با توجه به پایین‌تر از حد متوسط قرار داشتن میانگین نمره متغیر آشنا سازی فرزندان به اصول و روابط متقابل با والدین، پیشنهاد می‌گردد:

۱- با برگزاری دوره‌های بصیرت خانوادگی، کلاس‌های جداگانه‌ای نیز خاص فرزندان و متناسب با سن و سال آن‌ها در رابطه با آشنا سازی روابط متقابل آن‌ها با والدین و شیوه‌های برقراری ارتباط مفید و مؤثر با والدین، پیش‌بینی نمایند.

۲-۲- پیشنهادها در راستای رفع یا تقلیل جرائم و انحرافات

با توجه به نتایج و یافته‌های تحقیق که مشخص می‌کند میانگین نمره مقیاس در همه موارد (طلاق و جدائی، ابهام و اختلاط نقش‌ها، فقر و تنگدستی) از حد متوسط بالاتر است، یعنی این متغیرها بیش از حد متوسط بر جرائم و انحرافات مدیران سازمان مورد مطالعه مؤثر می‌باشند، بنابراین پیشنهاد می‌گردد:

- سازمان در حد توان خود تمامی عوامل و شاخص‌هایی را که زمینه‌ساز بروز انحرافات فکری، سیاسی، اخلاقی و اجتماعی می‌گردد، شناسایی کرده و در راستای رفع یا تضعیف آن‌ها اقدام نماید و این مهم را از طریق برنامه‌ریزی‌های مؤثر و هدفمند فرهنگی و با استفاده از کارشناسان و مربیان ماهر و مبرز نمایندگی ولی‌فقیه و سازمان عقیدتی سیاسی در تمامی رده‌ها، با جدیت دنبال کند.

- با ایجاد ساختار و سازمان مناسب (معاونت جوانان و خانواده)، خدمات مشاوره‌ای به خانواده کارکنان ارائه نمایند و از بروز انحرافات و جرائم و نیز مواجهه‌شدن کارکنان و خانواده‌های آنان با آسیب‌های عدیده، جلوگیری کنند.

منابع و مأخذ:

- قرآن کریم (۱۳۸۲)، ترجمه آیت‌الله علی مشکینی، موسسه الهادی، قم.
- اسکندر، حمید (۱۳۷۴)، *جرم جاسوسی*، دانشگاه امام حسین (ع).
- باباخانی پور، سعیده، (۱۳۷۶)، *بزه‌کاری و راه‌های برخورد با آن*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه تهران.
- پدران، احمد، (بی تا)، *بررسی عوامل مؤثر بر ارتکاب انحرافات بسیج اصفهان*، دانشگاه امام حسین (ع).
- توسلی، غلامعباس (۱۳۶۹)، *نظریه‌های جامعه‌شناسی*، تهران: سمت.
- چلبی، مسعود (۱۳۷۵)، *جامعه‌شناسی نظم، تشریح و تحلیل نظری اجتماعی*، چاپ اول، تهران: انتشارات نشر نی.
- دور کیم. امیل، (۱۳۷۳)، *قواعد روش جامعه‌شناسی*، ترجمه علی محمد کاردان، چاپ پنجم، تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.
- رابینگتن، ارل و اینبرگ، مارتین (۱۳۸۶)، *رویکرد نظری هفتگانه در بررسی مسائل اجتماعی*، رحمت‌الله صدیق سروستانی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- راغب اصفهانی، (بی تا)، *واژه جرم، معجم الفاظ القرآن*، قم: اسماعیلیان.
- روشه، گی (۱۹۷۲)، *جامعه‌شناسی تالکوت پارسونز*، ترجمه عبدالحسین نیک گهر، چاپ اول ۱۳۷۶، تهران: مؤسسه فرهنگی انتشاراتی تبیان.
- س گولد، ویلیام ل. کولب (۱۳۷۶)، *فرهنگ علوم اجتماعی*، ترجمه باقر پرهام و دیگران، تهران: مازیار.
- ساروخانی، باقر (۱۳۷۰)، *مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی خانواده*، تهران: انتشارات سروش.
- ستوده، هدایت‌الله (۱۳۸۶)، *جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران*، تهران: ندای آریانا.
- _____ (۱۳۷۹)، *آسیب‌شناسی اجتماعی*، انتشارات آوای نور، تهران: ۱۳۸۹.
- _____ (۱۳۷۴)، *مقدمه‌ای بر آسیب‌شناسی اجتماعی*، چاپ سوم، تهران: مؤسسه انتشارات آوای نور.
- شامبیاتی، هوشنگ، (۱۳۷۸)، *بزه‌کاری اطفال و نوجوانان*، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

صدیق سروستانی، رحمت‌الله (۱۳۸۷)، *آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی)*، تهران: سمت.

صلاحی، جاوید (۱۳۷۶). *بزهکاری اطفال*، تهران: سمت.

طباطبایی، سید محمد حسین (۱۳۶۳)، *ترجمه تفسیر المیزان*، ترجمه سید محمدباقر موسوی همدانی، قم: دفتر انتشارات اسلامی.

عزتی، مرتضی (۱۳۷۶)، *روشن تحقیق در علوم اجتماعی*، کاربرد در مسائل اقتصادی، تهران: انتشارات موسسه تحقیقات اقتصادی.

کوزر، لیویسن (۱۹۷۱)، *زندگی و اندیشه بزرگان جامعه‌شناسی*، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی.

گروه مؤلفان (۱۳۸۳)، *بررسی مسائل اجتماعی ایران*، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.

گیدنز، آنتونی (۱۳۸۷)، *جامعه‌شناسی*، حسن چاوشیان، تهران: نشر نی.

محمدی اصل، عباس، (۱۳۸۵)، *بزهکاری نوجوانان و نظریه‌های انحراف اجتماعی*، تهران: علم.

معاونت قضایی و حقوقی (۱۳۷۸)، *پروژه بررسی علل ارتکاب جرم سرقت در نیروهای مسلح*، تهران: دانشگاه امام حسین (ع).

_____ (۱۳۸۸)، *بررسی علل جرم اهانت در نیروهای مسلح*، تهران: دانشگاه امام حسین (ع).

_____ (۱۳۸۰)، *پروژه بررسی علل ارتکاب جرم اخاذی نیروهای مسلح و ارائه راه کارهای اجرایی جهت پیش‌گیری از وقوع آن*، تهران: دانشگاه امام حسین (ع).

_____ *بررسی علل ارتکاب جرم لغو دستور در نیروهای مسلح*، تهران: دانشگاه امام حسین (ع).

_____ *بررسی علل و انگیزه‌های جرم ترک پست در نیروهای مسلح*، تهران: دانشگاه امام حسین (ع) پلاک ۶۵

_____ *پروژه بررسی عوامل مؤثر بر جرم سهل‌انگاری منجر به ایراد خسارت*، تهران: دانشگاه امام حسین (ع).

مراجی، ابوالقاسم (۱۳۷۹)، *بررسی زمینه‌های وقوع جرائم اخلاقی پاسداران نیروی زمینی*، تهران: دانشگاه امام حسین (ع).

مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۷۴)، *تفسیر نمونه*، تهران: دار الکتب الإسلامية.

نجفی توانا، علی (۱۳۷۷)، *جرم‌شناسی*، تهران: خیام.

Burdett. K, R.lagos and R. wright (2002), Crime, Inequality, and Unemployment, PIER working paper, NO 02-038.

Gould. Eric D & Bruce A. Weinberg & David B. Mustard (2002), Crime Rates and Local Labor Market Opportunities in the United States: 1979-1997", The Review of Economics and statistics, MIT press, Vol.84 (1), pp. 45-61.

Imrohorglu. A, Merlo. A & P.Rupent (2001), What Accounts for the Decline in Crime, Federal Reserve Bank of Cleveland, WP 0008.

Juhn.C, Murphy.K.M&B.pierce (1993), Wage Inequality and the Rise in Return to Skill, Journal of Political Economy, 101 (3), pp 410-442.

Kelly.M (2000), Inequality and Crime, The Review of Economics and Statistics, vol.82 (4), pp. 530- 539.

Tushima, Masahiro, Economic structure and crime: The case of Japan, Journal of socio-economic, Vol25, 2000, No.4, pp.497-515

Wehmeier. Sally; (2005). Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English, London, Seventh Edition, publishing by oxford, P: 418.

Witte etal (1998), Crime, Earnings inequality and Unemployment in England & Wales, Applied Economics Letters, 5, pp 265-267.

